

De kenner, die weet, dat zoo'n zoogenaamde „hanger" niet komt voor rekening van den organist, maar ontstaat door de technische gebreken van zijn instrument, beoordeelt het spel zooals 't geweest zou zijn zonder die storende bijkomstigheid. Verder doet hij dan al wat in zijn vermogen is, om dergelijke storingen, die den organist belemmeren bij het verrichten van zijn taak, te voorkomen, en te verhelpen. Op verschillende wijzen kan hij hierbij te werk gaan.

Maar, zooals we boven opmerkten; vooreerst zullen we moeilijkheden van dezen aard, waarvan we hier slechts een enkel voorbeeld gaven — buiten beschouwing laten.

Vooreerst! Want mettertijd hopen we erop terug te komen.

De gemeente móét weten, waarmee de organist Zondag aan Zondag te kampen heeft.

Immers, waar het orgelspel moet dienen om den zang — tot eere Gods! — nader tot het doel te voeren, daar zijn we ervan overtuigd, dat de gemeentelieden, niet hoewel ze tot de Gereformeerde Kerk behooren, maar juist omdat ze Gereformeerd zijn, met den organist die moeilijkheden zullen zoeken te overwinnen. Doch dan moeten ze niet behoeven te zeggen: „Ja, maar dat wisten we niet!"

Een volgend maal hopen we eens te luisteren naar het orgelspel voor den aanvang van de godsdienstoefening. Daarmee begint de „dienst" van den organist 's Zondags. Neen, toch eigenlijk ook niet. Maar daarover later.

JOH. LUIJKENAAR FRANCKEN.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Pasmunt niet meer gangbaar in Nederland.

Een heerlijke gedachte is, dat alles God moet dienen. Daartoe heeft de Heere Farao verwekt, opdat Hij zijne kracht aan hem beoonde, en opdat men Zijnen Naam zoude vertellen op de gansche aarde. In haar eenvoud is Jozefs uitspraak zoo rijk: gijieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; doch God heeft dat ten goede gedacht. In het hart der emigranten die uitgeweken waren tegen het midden der vorige eeuw was geen weerzin noch eenige bitterheid, als zij dachten aan het oude Vaderland, waarin zij werden gerekend tot hen „die niet meetelden". Daar hadden zij geen brood voor hunne gezinnen kunnen verdienen, geen vrijheid om God te dienen naar de begeerte van hun hart en om hunne kinderen te doen onderwijzen naar hunne belofte, gedaan bij den doop; zoo moesten zij dan wel henen trekken, de teederste banden verbroken, de grootste gevaren trotseeren, een ongewisse toekomst tegengaan; maar als zij later terugdachten aan dat alles, dan aanbadden zij Gods heerlijk bestel en wrok en wrevel zwegen stil, ja die schenen geen wortel geschoten te hebben of indien wel, met wortel en tak te zijn uitgetrokken. God heeft van Zijn hoog en heerlijk plan een wonder heerlijk stuk uitgevoerd, toen Hij in het hart van zoovele eenvoudige lieden den trek naar Amerika zóó sterk deed trekken, dat niets deze kloeke mannen en vrouwen kon terug houden. God had gedachten des vredes met Amerika! Zoo kan een mijner lezers alleen maar verklaren, hoe het mogelijk is geweest dat Zeeuwen, zoo gehecht aan hun diorbaar en rijk land, dat eenvoudige dorpelingen van Walcheren, dat heerlijk eiland, verlieten en onder hen ook de vader van het beroemde predikanten- en zendelingengeslacht der Zwemers. Men vergunne mij op dat geslacht nog eenmaal weer terug te komen. Daarvoor heb ik zelfs vele redenen. Onze medewerker voor de Zending schonk reeds vroeger in de Zeeuwsche Kerkbode zijn attentie aan den beroemden

Arabist Dr Samuel Zwemer, en giste, dat deze te Oostkapelle op Walcheren zoude zijn geboren. Nu diens naam op zooveel lippen is en al gaandeweg grooter wordt, wil ik even herinneren, dat deze groote onder de verbroeders van het Evangelie onder den Islam, niet in Oostkapelle, doch in Amerika werd geboren. Toch is dat schoone Walcherse dorp verbonden aan den naam der Zwemers. Nadere inlichtingen van een familielid der Amerikaansche Zwemer-familie stellen mij in staat om omtrent dat roemruchtig geslacht nog eenige mededeelingen te doen, die ik belangrijk genoeg acht om thans in herinnering te brengen, nu uit de tweede generatie slechts de groote Samuel Zwemer van de zoons nog leeft en de bekende zendeling Nelly Zwemer, zijn zuster, nog in het land der levenden is. Daarbij komt nog een derde motief, dat mij noopt nog eens in ons blad van dit geslacht melding te maken. Te Pittsburgh in Amerika is van 16—25 September de Presbyteriaansche Alliantie gehouden. Tegen de driehonderd afgevaardigden, schier alle landen der wereld vertegenwoordigende, onder wie ook was Prof. Dr C. van Gelderen van Amsterdam, hebben hier elkander ontmoet ter bespreking van de meest belangrijke en actuele vraagstukken. Daar zijn in deze vergadering redevoeringen gehouden van ongemeene beteekenis, schoonheid en kracht. Onder de meest belangrijke zittingen wordt die gerekend, waarop niemand minder dan de wijd-vermaarde William Jennings Bryan tot de vergadering heeft gesproken. Slechts één redevoering van die yele, die allen hebben uitgemunt door den buitengewonen vorm of veelomvattenden inhoud, werd geacht naast die van den grooten staatsman geplaatst te kunnen worden.

Het was aan den avond van Vrijdag 23 September, dat Dr Samuel Marinus Zwemer sprak over de „wereld-oorlog en de buitenlandsche zending, vooral in zijn gevolgen voor het nabije en verre Oosten en de landen van den Islam." Wat dit woord als redevoering betrof, was het in zijn soort even machtig als dat van Bryan en opende wijde horizonten voor de oogen der hier vergaderde mannen uit alle deelen der wereld, van mannen, die waarlijk niet beperkt van blik mogen worden geacht. Een Zwemer naast een Bryan! Nog iets wil ik hier aan toevoegen, niet ter verdediging van mijn voornemen om weer over deze familie te schrijven, maar ter illustratie. De machtige stem van dezen Doctor heeft zich niet slechts doen hooren in de vergadering van een „Concilie" van beteekenis als dat te Pittsburgh, ook op de „Evangelisatie-conferentie" in October te Orange City gehouden, heeft deze geleerde onderscheiden onderwerpen ingeleid en wel over de: strategie voor de verkondiging van het Evangelie; de prijs van de geestelijke aanvoering; beginnende bij Jeruzalem. Een paar uitdrukkingen, die geacht worden ware goudkorrels te zijn, wil ik even herinneren: „de dwaalgeesten, de ketters maken groot lawaai, men kan hen overal hooren. Maar het gestaag vernomen geluid van de legerscharen des Heeren is het: tramp, tramp, tramp van Gods Geest, die ter overwinning schrijdt." Voor menschen, die den moed laten zakken, is geen plaats onder de dienaren des Woords. Deze is een stem die roept tot den krijg; dit zijn woorden uit den mond van een leider, die staat aan de spits; zoo spreekt de man die begint bij zichzelf, die begint bij de gemeente, maar wiens oog reikt tot de einden der wereld. Zoo sprak de zoon van een eenvoudige man, die eens kleermaker was in het toenmaats afgelegen Oostkapelle op het in dien tijd van de zijden van het vasteland niet gemakkelijk te bereiken eiland Walcheren. De zoon van een Walcherschen kleermaker en 'n te Veere dienend dienstmeisje werd door een vergadering van wijd-vermaarde mannen van alle zijden der wereld naast den grooten democraat William Jennings Bryan

gesteld. Het niet gangbaar pasmunt voor het „smalle Nederland" uit het midden der vorige eeuw, is tot edele korrels goud geworden van het hoogste karaat, gangbaar voor heel de breede en wijd-uitgestrekte wereld! De Heere roept! Gods plan zal bestaan! Zijn gedachten zijn hooger dan onze gedachten! Daartoe is dan ook te verklaren, dat zoovele eenvoudige dorpelingen den moed hadden en de kracht bezaten om banden te verbreken zoo teeder en zoo sterk, als waarmede een Zeeuw dier dagen gebonden was aan zijn lief dorp op zijn schoon eiland. Ik darf mij te vleien, dat ik den lezer heb gewonnen voor mijn plan om de volgende week iets van het voorgeslacht der Zwemers te vertellen, want ik wil niet vergeten, dat ieder kind een vader en moeder heeft. Prof. J. Zwemer, zendeling Zwemer, de zendeling Nelly Zwemer, de groote Dr Samuel M. Zwemer, alle die zoons met die vele zusters hadden ook eene moeder. Haar naam en geslacht mag ik niet verzwijgen.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Caste system.

Excus voor dit Engelsche woord, lezers!

Het is ontleend aan de rede, welke prof. Van Gelderen heeft gehouden op de groote vergadering van het Verband van Gereformeerde Kerken te Pittsburgh.

De Amerikaansche bladen van onze richting uitlen hun ingenomenheid over het bezoek, dat prof. van Gelderen gebracht heeft aan hun land en de hoogleeraar is vol lof over de ontvangst, welke hem ten deel viel.

In bovengenoemde rede daar sprak hij o.m. uit, dat tot de vorming van een clubgeest of zooals hij het breeder noemde: caste-system, letterlijk: kaste-stelsel, in de geestesgesteldheid van het Nederlandsche volk een zekere neiging bestaat.

Ik heb het laatste deel van zijn rede, gelijk die in „The Banner" werd opgenomen, laten vertalen, overtuigd, dat ook onze lezers er belang in zullen stellen.

Eerst gaf hij een kort overzicht van de geschiedenis der ineensmelting van de kerken uit de Scheiding en de Doleantie, welke in 1892 tot stand kwam.

En dan vervolgt hij:

In hetzelfde jaar en jaat op denzelfden dag kwamen onze kerken in aanraking met de Presbyterian Alliance. Toen de Synoden van de beide groepen het feit van de vereniging van hun kerken in een gemeenschappelijke zitting voorgesteld, bracht Dr Mathews, die als vertegenwoordiger van deze Alliantie was genoodigd, een verzoek over en werd door de Synode verzoekt haar groot aan de Alliantie over te brengen. In dezelfde zitting werden de professoren Bavinck en Wielenga, beiden van de Theologische School te Kampen, voorzien van uitnodigingen naar de Reformed Churches in Amerika, en werden ze gemachtigd onze Genetale Synode te vertegenwoordigen in de vergadering van deze Alliantie, die in September te Toronto zou worden gehouden.

Op de volgende Gen. Synode, 1893, bracht Dr Bavinck zijn verslag uit. Hij prees de gastvrijheid der broeders in Toronto. Hij gaf een denkbeeld van 't vele werk, dat gedaan was, toonde aan hoe moeilijk het voor deze Alliantie is om vast te staan op haar Confessioneel standpunt en eindlijk spak hij met geestdrift van 't schoone van haar werkplan.

De Gen. Synode te Middelburg, 1896, bepaalde eenzijdig, dat onze kerken een werkend lidmaatschap van de Alliantie niet konden aanvaarden sedert het Confessioneel standpunt van de laatste niet meer belijnd was, maar anderszins, dat afgevaardigden naar hare vergadering konden worden gezonden zonder dat een werkend lidmaatschap

Inderdaad, het is meer gezien, dat onbijbelsche stellingen verdedigd werden door wachters op Sions muren. Daar is geen vruchtbare moeder van ketterijen dan de speculatieve mystiek, waarheen Dr Kuyper thans schijnt over te hellen. Zij is zeer verleidelijk. Hem worde gegeven de gezonde mystiek en het helder verstand van Calvijn tot een schoon geheel te vereenigen."

Ongetwijfeld was deze kritiek van Dr Bronsveld in hoofdzaak juist. Dr Kuyper zelf heeft dan ook later in De Vleeschwording des Woords de uitdrukking: „menschwording Gods" afgekeurd (blz. 72) en over het verband tusschen het menschelijke en goddelijke anders geoordeeld. Zie verder ook Vos, a. w. II, blz. 314.

In De Heraut van 13 Dec. 1867 kwam een inzender op tegen de bewering in Dr Kuypers preek, blz. 16, dat onze tegenstanders door onze schuld thans op den bouwval van de eens zoo prachtige kerk der vaders evenveel recht hebben als wij. Met deze woorden zinspeelde Dr K. blijkbaar op de wenschelijkheid van hoedelscheiding. Overigens klouk ook hier zijn reformatieus beslist: „of we tot kerkherstel of tot stichting eener nieuwe kerk ons moeten opmaken, tot bouwen zijn we in elk geval geroepen" (blz. 17).

en lieten den volgende dag op het college een welkomstgroot ter onderoekening circuleeren, met het verzoek dat hij zijne leerrede zou uitgeven." Weggevloten jaren, blz. 120 en 121.

En aan dit verzoek, ook mondeling door eenige gemeentelieden gedaan, werd gehoor gegeven.

Naar aanleiding van deze intreesprek schreef Dr Bronsveld in de Stemmen voor Waarheid en Vrede, 1868, blz. 131—138 een artikel: „Wysgeerig, ook Bijbelsch?" Daarin lezen we o.m. „Bedriegen wij ons niet, dan heeft Dr Kuyper in zijn intreesprek te Utrecht gehouden, ons een proeve willen leveren van Christelijke filosofie, van een filosofische opvatting en verdediging van een der meest verheven Christelijke leerstukken. Reeds daarom verdient die intreesprek aller belangstelling. Zij is ook om andere redenen belangrijk. Zij is het om haar ongemeen fraaien vorm, om de vele schoone gedachten, die er in ontwikkeld of in het voorbijgaan aangegeven worden. Wij schrijven hier echter van die predikatie geen recensie, geven er dus ook geen verslag van, maar willen, met een enkel woord, wijzen op het hoofd-denkbild, dat er in wordt uitgesproken. En achter dat hoofd-denkbild plaatsen wij de vraag: wysgeerig, ook bijbelsch? Dr Bronsveld toont dan verder aan, dat Dr K. als hij zich aan de Schrift had willen houden, niet had moeten spreken van de menschwording Gods, maar van de menschwording van

den Zoon Gods. En wat voorts de leidende gedachte dezer intreesprek betreft, schreef Dr Bronsveld: „Ik kan deze woorden van Dr Kuyper lezende, niet nalaten te denken aan het gevoelen van Hegel, dat God wordt in de menschheid. Zijn voorstelling van de vleeschwording des Woords, van de menschwording Gods in de kerk (gemeente), aangevangen te Bethlehem, voortgezet door Christus op aarde, tot haar voltooiing voortschrijdend in de verlossende menschheid — wat anders is zij dan een Christelijk-geint Hegelianisme? — Niemand zal beweren, dat wij hier bijbelsche gedachten ontmoeten... Het zou mij spijten, indien Dr Kuyper mij verdacht van belust te zijn op het grijpen en aanbrengen van een ketterischen mensch. Ik vertrouw, dat hij mij te goed kent, om in mij iets te vermoeden, dat naar de inkwistie reikt. Maar hij zal mij gaarne gelooven, wanneer ik hem zeg, dat zijn stellingen, die ik getracht heb te weerleggen, mij zeer bedenkelijk voorkomen. Wij moeten waarlijk dien weg der speculatie niet op. Wij zullen dan zeepbellen zaaien en die lucht maaien... Voorzeker, de Christelijke bespiegeling heeft recht van bestaan, maar waar zij naast het woord zich plaatst van Hem, die de waarheid is, loopt zij gevaar benevens de waarheid en niet uit haar te spreken. Ben ik wel onderdicht, dan geniet de Heer Kuyper tot heden te Utrecht de sympathie van de sterkst-gekleurde rechtzinnigen."